

23.3.2009

Dnro 3847/4/07

HUS ON JÄTTÄNYT NOUDATTAMATTA HOITOTAKUUVELVOITTEENSA NUORISOPSYKIATRIASSA

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

1
KANTELU

Arvostelitte 11.12.2007 päivätyssä kirjeessänne sitä, että 14-vuotias, psyykkisesti oireileva tyttärenne ei ollut päässyt hoitoon Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) nuorisopsykiatristen osastohoitoaikkujen vähäisyyden vuoksi.

3
RATKAISU

3.1
Tyttärenne hoitoon pääsy

Saadun selvityksen mukaan HYKS Peijaksen sairaalan nuorisopsykiatrian vastuualueen yllä lääkäri kirjoitti 28.11.2007 tyttärellenne ns. sisäisen lähetteen Myyrmäen nuorisopsykiatrian poliklinikalta Peijaksen sairaalan nuorisopsykiatriseen osastohoitoon osastolle P7. Lähetete saapui Peijaksen sairaalaan samana päivänä. Lähetete oli tarkoitettu vapaaehtoisuuteen perustuvaan hoitoon.

3.2
Hoitotakuun toteutuminen HUS:n lasten- ja nuorisopsykiatriassa

Etelä-Suomen lääninhallituksen toimenpiteet

Etelä-Suomen lääninhallitus antoi 23.5.2008 päätöksen valvonta-asiassa, joka koski lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon saattamista lainmukaiselle tasolle HUS:ssä. Päätöksen mukaan Peijaksen alueen nuorisopsykiatrisen osastohoidon tarve oli palvelutarjontaan nähden tuolloin ainakin kaksinkertainen. Lääninhallitus totesi, että HUS:n tuli, sen lisäksi, että se siirtää nykyisen nuorisopsykiatrisen osaston muun sairaanhoidon yhteyteen, ryhtyä toimenpiteisiin toisen nuoriso-osaston perustamiseksi Peijaksen sairaalan alueelle. Lahjoitusvaroin toimiva kriisiryhmä tuli lääninhallituksen päätöksen mukaan jatkossa vakinaistaa kunnalliseksi toiminnaksi, mutta se ei korvannut puuttuvan osaston tarvetta. Peijaksen sairaalan alueen nuorisopsykiatrista avohoitoa tuli myös kehittää tehtyjen esitysten ja suunnitelmien mukaisesti.

Lääninhallitus kiinnitti päätöksessään HUS:n huomiota siihen, että 29.2.2008 HUS:ssä oli ollut nuorisopsykiatrista hoitoa yli kolme kuukautta odottaneita nuoria 28 prosenttia kaikista hoitoa

odottavista nuorista. Lääninhallitus kehotti HUS:ä ryhtymään toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi lain edellyttämälle tasolle. HUS:n tuli saattaa kaikilta osin lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoito lainmukaiselle tasolle. Selvitys toimenpiteistä, joihin oli ryhdytty tilanteen korjaamiseksi, tuli toimittaa lääninhallitukselle 30.11.2008 mennessä. Muutoin lääninhallitus ilmoitti harkitsevansa, onko HUS velvoitettava huolehtimaan näistä velvoitteistaan sakon uhalla.

HUS:n toimittaman selvityksen perusteella lääninhallitus totesi 16.2.2009 kirjeessään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira), että hoitotakuu ei toteudu lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoisaloilla. Lääninhallituksen mukaan nuoria hoidetaan lisäksi ajoittain lainvastaisesti aikuispsykiatrisen osastoilla. Lääninhallitus totesi, että HUS ei ole ryhtynyt riittäväksi katsottuihin toimenpiteisiin annettuun määräaikaan 31.11.2008 mennessä. Lisäksi HUS:n toimittama selvitys oli ollut vahvasti puutteellinen.

Valviran ja lääninhallituksen välisen työnjaon mukaisesti lääninhallitus siirsi HUS:n lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoidon saatavuutta koskevan valvonta-asian Valviran käsiteltäväksi.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen (TEO) toimenpiteet

TEO antoi 3.12.2008 HUS:lle sakon uhalla tehostetun määräyksen saattaa hoitoon pääsy (lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoisala mukaan lukien) lainmukaiselle tasolle 30.4.2009 mennessä. Jos määräystä ei noudateta, HUS:ä uhkaa 2 000 000 euron sakko.

TEO oli kesäkuussa 2008 antanut päätöksen, jolla se oli velvoittanut HUS:n saattamaan hoitoon pääsyn lainmukaiselle tasolle 31.8.2008 mennessä. Elokuun lopussa hoitoon pääsyä jonnottavia potilaita oli kuitenkin HUS:ssä 14/10 000 sairaanhoitopiiriin asukasta.

TEO pyysi 10.10.2008 HUS:ltä selitystä hoitoon pääsyn toteutumisesta ja ilmoitti harkitsevansa uhkasakon asettamista. Selityksen saatuaan TEO piti perusteltuna velvoittaa HUS:n saattamaan hoitoon pääsy lainmukaiselle tasolle sakon uhalla.

Kannanotto

HUS on siis jättänyt noudattamatta erikoissairaanhoitolaissa säädetyt hoitotakuuvelvoitteensa. Totean, että lasten- ja nuorisopsykiatriassa hoitotakuuvelvoitteet ovat olleet voimassa jo vuodesta 2001 lähtien.

Olen jo 14.11.2005 ottanut erään toisen kantelun johdosta kantaa lainvastaisen pitkään jonnottusaikaan (kantelun tapahtuma-aikaan kuusi kuukautta) Peijaksen sairaalan nuorisopsykiatrisen osastolle. Annoin HUS:lle huomautuksen vastaisen varalle lainvastaisesta menettelystä (dnro 1205/4/04).

Oikeus perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuihin riittäviin terveyspalveluihin ja välttämättömään huolenpitoon merkitsevät julkiselle vallalle asetettua velvollisuutta huolehtia siitä, että psykiatrisia hoitoa on saatavilla sitä tarvitseville lapsille ja nuorille ja että kiireellinen hoito voidaan antaa erikoissairaanhoitolaissa edellytetyllä tavalla välittömästi ja ei-kiireellinen hoito laissa säädetyissä enimmäisajoissa. Hoito tulee toteuttaa mielenterveyslaissa säädetyllä tavalla yksiköissä, joilla on edellytykset ja valmiudet hoitaa alaikäistä potilasta, sekä pääsääntöisesti erillään aikuisista.

Myös lapsen oikeuksien yleissopimus sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus turvaavat oikeuden terveyteen ja velvoittavat huolehtimaan, että oikeus lääkärin ja sairaaloiden palveluihin toteutuvat.

Jos erikoissairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin erikoissairaanhoidolain vastaista, TEO, 1.1.2009 lukien Valvira, tai lääninhallitus voi erikoissairaanhoidolain 52 §:n mukaan antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Valvira tai lääninhallitus voi velvoittaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän noudattamaan määräystä sakon uhalla.

Erikoissairaanhoidon ohjaavina ja valvovina viranomaisina Valvira ja Etelä-Suomen lääninhallitus ovat ryhtyneet asianmukaisiin toimenpiteisiin hoitoon pääsyn saattamiseksi lainmukaiselle tasolle HUS:ssä. Edellä todetun mukaisesti valvonta-asia on vireillä Valvirassa. Tämän vuoksi asia ei anna minulle tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että lähetän jäljennöksen tästä vastauksesta HUS:lle tiedoksi.

